

7 decembra 2007

Všeobecná deklarácia ľudských práv: prvé globálne prehlásenie o prirodzenej dôstojnosti a rovnosti pre všetkých

Počas celých našich dejín vznikali konflikty, či už vo forme vojny alebo verejného povstania, v dôsledku neľudského zaobchádzania a nespravodlivosti. Anglická Listina práv z roku 1689, spísaná po sérii občianskych vojen na britských ostrovoch, bola pretavením ľudskej túžby po demokracii. Presne o jedno storočie neskôr dala Veľká francúzska revolúcia podnet pre vytvorenie Deklarácie práv človeka a občana, ktorá hlásala zásadu rovnosti pre všetkých.

Po ukončení druhej svetovej vojny a založení Organizácie Spojených národov si medzinárodné spoločenstvo predsavzalo, že už nikdy nepripustí hrôzy podobne tým, ktoré postihli svet počas tohto konfliktu. Svetoví lídri sa preto rozhodli doplniť Chartu OSN aj o cestovnú mapu, ktorá by vždy a všade zabezpečovala každému jednotlivcovi jeho práva.

Dokumentom, ktorý mali pritom na mysli, a ktorý sa neskôr stal Všeobecnou deklaráciou ľudských práv, sa začalo zaoberať už prvé zasadnutie Valného zhromaždenia v roku 1946. Zhromaždenie posúdilo návrh tohto dokumentu, vtedy ešte pod názvom Deklarácia základných ľudských práv a slobôd, a následne poverilo Hospodársku a sociálnu radu, aby „v pôsobnosti Komisie pre ľudské práva zvažila . . . prípravu medzinárodnej dohody o ľudských právach.“ Komisia počas svojej prvej schôdze začiatkom roka 1947 poverila svojich členov naformulovať, čo sama označila ako „prvý návrh Medzinárodnej dohody o ľudských právach“. Prácu neskôr formálne prevzal špeciálny prípravný výbor, ktorý sa skladal z členov komisie, pochádzajúcich z 8 krajín, vybraných podľa geografického kľúča.

Ľudia s víziou: prípravný výbor Všeobecnej deklarácie ľudských práv

Komisia pre ľudské práva sa skladala z 18 členov s rôznym politickým, kultúrnym a náboženským pozadím. Prípravnému výboru predsedala Eleanor Rooseveltová, vdova po americkom prezidentovi Franklinovi D. Rooseveltovi. Spolu s ňou sa na práci výboru podieľali René Cassin z Francúzska, ktorá pripravila prvý návrh deklarácie, spravodajca výboru Charles Malik z Libanonu, podpredseda Peng Chung Chang z Číny a riaditeľ divízie OSN pre ľudské práva John Humphrey z Kanady, ktorý navrhol štruktúru deklarácie. Pani Rooseveltová je pritom považovaná za hlavnú hybnú silu v procese prijímania deklarácie.

Prípravný výbor sa po prvý krát stretol v roku 1947. Vo svojich memoároch si Eleanor Rooseveltová spomína ako „*Dr. Chang očarujúcim spôsobom rozprával o návrhoch, že existuje viacero druhov absolútnej skutočnosti, a že deklarácia, ako povedal, by mala odrážať viac než len západné idej, pričom Dr. Humphrey by mal byť vyberavý vo svojom prístupe. Jeho poznámky, určené Dr. Humphreyovi, však boli v skutočnosti smerované na Dr. Malika, ktorý ich rýchlo odplatil počas toho ako zdĺhavo vykladal filozofiu Tomáša Akvinského. Dr. Humphrey sa na to s nadšením pridal do diskusie, pričom si spomínam ako v určitej chvíli Dr. Chang navrhol, že sekretariát výboru by sa pokojne mohol niekoľko mesiacov zaoberať štúdiom konfucianizmu!*“

Konečnú podobu návrhu, ktorý vytvorila pani Cassin, bol odovzdaný Komisii pre ľudské práva, ktorá mala zasadať v Ženeve. Návrh deklarácie, ktorý bol rozoslaný medzi všetky členské štáty OSN sa stal od toho momentu známy ako ženevský návrh.

Prvý návrh deklarácie sa dostal na rokovanie komisie v septembri 1948, pričom na poslednom kole pripomienkovania sa zúčastnilo viac než 50 členských štátov. Na to, prostredníctvom Rezolúcie 217 A (III) z 10. decembra 1948, Valné zhromaždenie, ktoré zasadalo v Paríži, prijalo Všeobecnú deklaráciu

ľudských práv, pričom hlasovania sa zdržalo 8 krajín, no nikto nehlasoval proti. Hernán Santa Cruz z Čile, vtedy člen pomocnej skupiny prípravného výboru, napísal: „*Jasne som vnímal, že som sa stal súčasťou naozaj historicky významnej udalosti, počas ktorej sa podarilo dosiahnuť konsenzus ohľadom najvyššej hodnoty, ktorou je ľudská bytosť, hodnoty, ktorá nemá pôvod v rozhodnutí svetskej moci, ale čisto v skutočnosti, že existuje, čo dalo podnet pre vznik nevyhnutného práva na slobodný život bez núdze a donútenia, a viedlo k plnému rozvoju osobnosti jednotlivca. Vo Veľkej sále . . . bola atmosféra pravej solidarity a bratstva medzi mužmi a ženami, pochádzajúcimi z rôznych zemepisných šírok, akú som už nikdy potom nevidel, v žiadnom medzinárodnom prostredí.*“

Kompletný text deklarácie bol spracovaný za menej než dva roky. V dobe, počas ktorej bol svet rozdelený na západný a východný blok, bolo pritom nájdenie spoločného základu toho, čo by malo tvoriť podstatu dokumentu, priam kolosálnou úlohou.

* * * * *